

Beretning

---

1. Projektets titel

De store landbrugsbyggerier og deres placering

---

2. Projektperiode

Projektstart: Januar 2011 Projektafslutning: December 2011

---

3. Projektets udbytte og effekt, formål og projektføreløbet

Projektets udbytte og effekt:

Projektets resultater har skabt øget fokus på, hvor vigtigt det er at tænke helheds- og samarbejdsorienteret, når der arbejdes med landbrugsplanlægning i det åbne land. Dette er grundlaget for at skabe en fremtidssikret udvikling, hvor der er fokus på både erhvervets og den enkelte landmands investeringssikkerhed og deres sammenhæng med samfundets øvrige interesser. Der er samtidig skabt overblik over de elementer, der skal integreres i planlægningen af en bedrift for at sikre, at udviklingen sker med udgangspunkt i både produktionskrav og samfundets forventninger.

I en række sammenhænge (workshops, kongresser, projektmøder) er det klargjort, at landbruget og den enkelte landmand er en væsentlig samarbejdspartner i forbindelse med landbrugsplanlægning. Samtidig er der skabt et overblik over, hvordan den enkelte landmand skal forholde sig til kommunens planlægning, og den proces en kommuneplan gennemgår. Derudover er der, bl.a. i samarbejde med Jammerbugt Kommune, sat fokus på dialog og fælles sprog som udgangspunkt for en vellykket planproces hos både kommune og landmand. Dette har også givet en forståelse for kompleksiteten i forbindelse med planlægningen på hhv. bedrifts- og kommuneniveau. Der har været stor interesse for emnerne blandt både landmænd, rådgivere og kommuner.

Der er i projektet oparbejdet og formidlet viden om bygninger, anlæg og landskab og den indbyrdes sammenhæng mellem dem. Resultaterne har været formidlet ved diverse indlæg, inspirationskatalog og artikler. Effekten har været et øget fokus på funktioner samt bygnings- og landskabsarkitektur. Specielt landbrugs-skoler har anvendt materialet i undervisningen, og kommuner som faglig ajourføring på det principielle niveau.

I forbindelse med temaet bæredygtighed er der etableret netværk med arkitekter og ingeniører inden for området. Der er sat fokus på valg af materialer, konstruktioner, genanvendelighed og sanering. Resultaterne har været rettet mod landmænd og rådgivere. Det er på denne baggrund taget op som fokusområde i kampagnen "Fremtidens landbrugsbyggeri".

Det har derudover vist sig, at der er en opgave i at brede bæredygtighedsbegrebet ud, så det, udover de byggetekniske temaer, også favner de omkringliggende arealer, de nære omgivelser og det sammenhængende landskab for at sikre en sammenhængende og visionær planlægning for landskabet på tværs af eksempelvis skel og kommunegrænser.

Ovenstående effektbeskrivelser er baseret på delresultater. Resultaterne udbygges i 2012.

Projektet formål:

Formålet med projektet er at oparbejde og formidle viden, der sikrer landmanden et overblik og et veldefineret beslutningsgrundlag i forbindelse med planlægningen af bedriftens udvikling samt at udvikle og formidle planlægningsmetoder, der sikrer landbrugets interesser i kommunernes planlægning og erhvervsudvikling.

Projektets faglige forløb:

Sammendrag

Der har været arbejdet med beskrivelse af faktorer vedrørende lokalisering af store landbrugsbyggerier. Det er afprøvet i tre områder og viser, at der er store forskelle for forudsætninger for lokalisering afhængigt af, hvor i landet man er. Resultaterne skal bruges som anbefalinger til rådgivere og kommuner samt supplere og kvalificere de statslige jordbrugsanalyser. Der er afholdt en række temadage og erfamøder med fokus på landbruget i planlægningen, og der er derudover etableret projektsamarbejde med 2 kommuner, 2 landboforeninger og 15 landmænd, hvor der er sat fokus på landbrugets samspil med kommuneplanlægningen.

Erfaringerne fra projektet har vist, at der i kommuneplanlægningen er behov for ny viden om både strukturudvikling og planmæssige aspekter for landbruget. Der har været arbejdet med kortlægning og beskrivelse af fremtidige rådgivningsbehov i spændet mellem landmand, lokalsamfund og kommune. Projektets resultater viser, at det er nødvendigt at kvalificere kompetencer og organisation hos både rådgivere og kommune.

Der er i samarbejde med specialister udarbejdet anlægstyper målrettet kvæg- og svineproduktion. Disse indgår i et inspirationskatalog med anbefalinger vedr. planlægning af store landbrugsbyggerier og landskab. Heri er kortlagt en række parametre over levetidsbetragtninger samt en liste over muligheder for bæredygtige løsninger i landbrugsbyggeriet.

De foreløbige resultater fra projektet er formidlet via workshops, erfa- og projektmøder, temadage og artikler.

Aktiviteter og resultater

Der har i projektforsløbet været samarbejde med en række fokusgrupper, bestående af hhv. landmænd, rådgivere, specialkonsulenter samt sagsbehandlere og planlæggere fra en række kommuner. Det har primært været i forbindelse med temadage, projektmøder og løbende sparring. Erfarings- og idéudvekslingen har medvirket til at kvalificere projektets resultater og har samtidig sikret vidensdeling i deres respektive netværk.

Projektets faglige forløb har været inddelt i 3 parallelle spor:

1. Planlægning og lokalisering af store landbrugsbyggerier

Der har været arbejdet med kortlægning af parametre med betydning for lokalisering. På den baggrund er der udarbejdet en liste med de lokaliseringsfaktorer, der kan have en væsentlig indflydelse på en fremtidssikret lokalisering, både ifølge produktion og generelle udviklingsmuligheder. Resultatet skal kunne supplere og kvalificere bl.a. jordbrugsanalyserne. Der er arbejdet med afprøvning i tre konkrete områder med hver deres forudsætninger. De tre områder er illustreret med kort og beskrivelser af fordele og ulemper for lokalisering set i forhold til forskellige produktionstyper. Derudover har resultaterne været beskrevet i en række artikler.

Med initiativer fra Grøn Vækst og den deraf ændrede landbrugslov er der aktuelt skabt grobund for det jordløse landbrug langs bl.a. motorveje og andre hovedinfrastrukturer eller i industrikvarterer. De rumlige og visuelle konsekvenser ved at anlægge storlandbrug i disse områder er dog stadig ubelyste. Der har derfor været et behov for ny viden om strukturudvikling og planlægningsmæssige aspekter. I projektet har der været arbejdet med, hvilke produktionstyper der kunne være relevante i sådanne områder, herunder biogasanlæg. I løbet af projektperioden er der derudover etableret et samarbejde med ph.d. Nee Rentz-Petersen, som er i gang med et Post-doc projekt i forlængelse af sin ph.d.-afhandling "Industrialiserede storlandbrug i Danmark", hvis fokus er at belyse de æstetiske og skalamæssige konsekvenser ved storlandbrugets nye produktionsenheder i det åbne land.

Der har været fokus på kortlægning af fremtidige rådgivningsbehov med baggrund i de krav, der fremadrettet stilles i forbindelse med planlægning. De foreløbige resultater har været formidlet på workshops og via artikler og skal derudover danne grundlag for en målrettet implementering.

---

2. Anlæg og bygninger

Der er udarbejdet forskellige anlægsopbygninger, målrettet kvæg- og svineproduktion, som matcher virksomhedslandbrugenes behov for anlægsstørrelser og fleksibilitet. I samarbejde med specialister inden for kvæg- og svineproduktion er der arbejdet med funktionskrav og sundhed for at kunne opnå produktionssikkerhed i forhold til samlede anlægsstrukturer og besætningsstørrelser. Inspiration fra ind- og udland samt industriens bygninger er brugt til at perspektivere de fysiske rammer i forhold til vurderinger af tekniske og funktionelle krav for optimal landbrugsproduktion.

Der er udarbejdet et inspirationskatalog med anbefalinger og forslag vedr. planlægning af store landbrugsbygninger og landskabet. Kataloget er målrettet landmænd og rådgivere.

Der er kortlagt en række parametre for levetidsbetragtninger, der efterfølgende skal anvendes som udgangspunkt for definering af bæredygtighed for bygningselementer, bygning og landskab. Derudover er der udarbejdet en oversigt over mulighederne for at integrere bæredygtige løsninger i landbrugsbyggeri, så tekniske afskrivninger bliver identiske med de økonomiske. Resultaterne er formidlet via artikler og erfamøder.

Der er blevet afholdt en workshop med det formål at fokusere på de bygningstekniske aspekter af bæredygtighed. I workshoppen deltog repræsentanter fra rådgivningen, ingeniører, produktudviklere og arkitekter. Resultaterne fra workshoppen og de øvrige resultater skal anvendes som grundlag for det videre arbejde med at definere bæredygtighedsbegrebet i en bredere sammenhæng med relation til landbruget.

3. Plan og metode for fysisk planlægning

Formålet har været at sætte fokus på landmanden i den fremtidige planlægningsproces.

Der er løbende afholdt en række temadage og erfa-gruppemøder, hvor der har været fokus på landbruget i kommuneplanlægningen mht. samarbejdsmuligheder, metoder og fremadrettede indsatsområder.

Der blev i juni måned afholdt en temadag om landbrugets fremtid. Temadagen blev afholdt i Jammerbugt Kommune. På seminaret var der fokus på metoder samt potentialet for samarbejde mellem kommuner og landbruget i den fremtidige planlægning. Se også Temadag om landbrugets fremtid: <http://cms.ku.dk/life-sites/dioplan/aktiviteter/landbrug/>

I forbindelse med udvikling og demonstration af et nyt planlægningskoncept og planlægningspraksis er der etableret et samarbejde mellem Hjørring og Norddjurs kommuner, 15 landmænd i hhv. Norddjurs og Hjørring, Djursland Landboforening og LandboNord samt Aalborg Universitet og BioScience, Aarhus Universitet. I forbindelse med samarbejdet har der været afholdt en række projektmøder. Der er sat konkrete forløb i gang hos en landmand i hhv. Hjørring og Norddjurs, hvor der har været afholdt indledende møder. Forløbet udbygges i 2012 og suppleres med tilsvarende forløb hos flere af de deltagende landmænd. En række artikler om projektet og temaerne har været publiceret i Effektivt Landbrug og derefter suppleret med case beskrivelser samlet i et temahæfte.

Der er i samarbejde med Region Nord igangsat en proces med det formål at sikre midler til at fortsætte og udbygge projektaktiviteterne i Nordjylland ("Landbruget i Landskabet").

---

4. Formidling og vidensdeling vedr. projektet

Projektets resultater er formidlet via en lang række artikler, inspirationskataloger og foldere samt indlæg på kongresser/workshops og interviews til bl.a. Mandag Morgen. Derudover har der været erfaringsudveksling og vidensdeling i forbindelse med en række temadage/erfamøder.

En væsentlig del af projektets resultater er blevet formidlet på Plante- og Kvæggkongresserne 2012. I 2012 var der på Plante- og Kvæggkongressens anden- og tredjedag i en lang række sessioner fokus på kommuneplanlægningen og dennes sammenhæng til landbruget.

Derudover er alle informationer, der er et resultat af projektet, publiceret på Videncentrets hjemmeside <http://projektfinansiering.vfl.dk/Promilleafgiftsfonden/2011/Destorelandbrugsbygninger/Sider/default.aspx>

Liste over aktiviteter

Lokalisering, anlæg og bygninger			
Arrangement/formidling	Dato	Sted	Målgruppe/Antal deltagere
Indlæg – "Landbruget i kommuneplanlægningen" Plantekongres 2011	11.-13. januar	Herning Kongrescenter	50 deltagere, kommunale embedsmænd, forskere og landmænd
Møde Kolding Kommune	25. januar	Videncentret for Landbrug	
Møde – Planstrategi	4. februar	Kolding	Repræsentanter fra kommuner i trekantsamarbejdet
Erfa-møde 9-mandsgruppen	28. april	Bregentved	Landmænd: 3 planteavlere, 3 kvæg og 3 svin
Årsmøde, Plantning & Landskab	18. maj	Nr. Vosborg, Ringkøbing	90 deltagere, landmænd, skovejere mv.
Artikel – "Ny rådgivertype skal få landbrug, natur og samfund til at spille bedre sammen"	18. maj	LandbrugsInfo	
Arrangement, Kommunernes Landsforening	19. maj	Koldkærgård Konf.	76 deltagere, embedsmænd fra 25 kommuner samt 12 deltagere fra landbrugsrådgivningen
Møde - planstrategi	27. maj	Billund	8 repræsentanter fra landboforeninger
Temadag - jordbrugsanalyser (deltagelse)	30. maj	København	
Landskabskaraktermetoden (deltagelse)	16. juni	Ferskvandscentret i Silkeborg	37 deltagere, kommunale embedsmænd
Møde - Grønne tage og landbrugsbyggerier	11. juli	Taastrup	AgroTech
Møde - Sanering eller bevaring, kulturarv	11. august	Borgergade, Kbh.	Dansk Bygningsarv
Landskabsformidling, temadag	23. august	Ferskvandsmuseet, Silkeborg	Kommuner, rådgivere
Møde, Naturstyrelsen	24. august	Naturstyrelsen, Kbh.	L&F, Naturstyrelsen
Artikel - "Landbruget i kommuneplanlægningen", del 2	2. november	LandbrugsInfo	
Artikel "Køerne skal have nyt hjem"	8. november	Pressemeddelelse	
Jordbrugstema	3. oktober	Aarhus Kommune	
Studietur - Nyere kvægstaldsbyggerier	11. oktober	Sønderjylland	Bygnings- og Maskinkontoret Sønderjylland
Ny Landbrugsreform (deltagelse)	27. oktober	KU, LIFE, Kbh.	
Møde	18. november	Naturstyrelsen	L&F, Naturstyrelsen, VFL
Oplæg – "Planlægning i det åbne land"	25. november	Videncentret for Landbrug	Studerende – KU, LIFE
Oplæg – "Planning of the open land"	8. december	Videncentret for Landbrug	Rådgivere, Slovenien

Artikel – "Fremtidens stald-anlæg til malkekøer"	November	LandbrugsInfo	
Artikel – "Fremtidens kvæg-staldsanlæg i landskabet"	November	LandbrugsInfo	
Artikel – "Landskabsanalyse"	Januar	LandbrugsInfo	
Artikel – "Bæredygtigt landbrugsbyggeri – et spørgsmål om et godt liv"	December	LandbrugsInfo	
Flyer – "Lokalisering af store landbrugsproduktioner"	10. januar	LandbrugsInfo	
Inspirationskatalog – Anbefalinger vedr. planlægning af store landbrugsbyggerier i landskabet	Januar	LandbrugsInfo	
Indlæg – "Det jordløse landbrug i industrikvarteret" Plantekongres 2012	11.-12. januar	Herning Kongrescenter	Kommunale embedsmænd, forskere og landmænd
Indlæg – "Sammenhæng mellem planlægning og praksis" Plantekongres 2012	11.-12. januar	Herning Kongrescenter	Kommunale embedsmænd, forskere og landmænd
Indlæg – "Vi organiserer os efter dem, der bestemmer – optimalt eller nemt?" Plantekongres 2012	11.-12. januar	Herning Kongrescenter	Kommunale embedsmænd, forskere og landmænd
Workshop – Bæredygtighed og grøn arkitektur	27. januar	Videncentret for Landbrug	Alectia, LMØ, AgroTech, VFL

Plan og metode for fysisk planlægning

Arrangement/formidling	Dato	Sted	Målgruppe/Antal deltagere
Projekt møde LandboNord	28. marts	Brønderslev	
Projekt møde Norddjurs Kommune	4. april	Allingåbro	
Projekt møde Djursland Landboforening	8. april	Rønde	
Projekt møde Hjørring Kommune	27. april	Hirtshals	5
Projekt møde Hjørring Kommune	22. juni		Kommune, landmænd, landboforening
Projekt møde Norddjurs Kommune	30. juni	Rønde	Kommune, landmænd, landboforening, VFL
Artikelserie, 7. stk.	22. juli -29. okt.	Effektivt landbrug	Landmænd, rådgivere
Projekt møde, Region Midt	20. sept.	Viborg	
Projekt møde, Norddjurs Kommune	22. sept.	Allingåbro	Kommune, landboforening, VFL

Projekt møde, Norddjurs Kommune	3. nov.	Allingåbro	
Projekt møde, Region Midt	4. november	Videncentret for Landbrug	
Projekt møde m. landmand	8. november	Djursland Landboforening	
Projekt møde	23. november	Djursland Landboforening	
Temahæfte - cases	Periode	Landbrugsinfo + temahæfte	Landmænd, rådgivere, myndigheder
Seminar	19. januar	Skive	http://cms.ku.dk/life-sites/dioplan/aktiviteter/temadag/
Projekt møde	11. februar	Videncentret for Landbrug	
Seminar	15. -16. juni	Jammerbugt	http://cms.ku.dk/life-sites/dioplan/aktiviteter/landbrug/
Temadag med byråd og embedsmænd mv.	28. juni	Jammerbugt Kommune	65 deltagere, politikere, embedsmænd, forskere og landbruget m.v.
Rugekasse møde	29. juni	Vejle	Repræsentanter fra 4 kommuner, VFL
Rugekasse møde	8. december	Ringkøbing	Repræsentanter fra 4 kommuner, Vestjysk Landboforening, VFL

---

5. Projektansvarlig

Trine Eide, tlf. 8740 5584, tre@vfl.dk
